

ТЕМА 1: Алгоритм дій поліцейського у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, у тому числі щодо забезпечення прав та обов'язків осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення

ПЛАН:

1. Алгоритм дій поліцейського у провадженні у справах про адміністративні правопорушення
2. Порядок провадження у справі про адміністративне правопорушення та накладення адміністративних стягнень
3. Забезпечення прав та обов'язків осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення

Поліція відповідно до покладених на неї завдань у випадках, визначених законом:

- здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- приймає рішення про застосування адміністративних стягнень;
- забезпечує виконання адміністративних стягнень (п. 8 ч. 1 ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію»).

Можна виділити основні три види компетенції поліції щодо адміністративних правопорушень:

1

**Компетенція щодо складення протоколів про адміністративне правопорушення
(ст. 255 КУпАП)**

2

Компетенція щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та винесення постанов (ст. 222 КУпАП)

3

**Компетенція щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень
(Розділ V КУпАП)**

Поліцейські складають протоколи про адміністративні
правопорушення за правопорушення передбачені
ч. 1 ст. 255 КУпАП.

Протокол є **проміжним процесуальним документом**,
який не несе в собі будь-яких юридичних наслідків для
особи.

Положення КУпАП навіть не визначають процедури його
оскарження.

В свою чергу, постанова у справі про адміністративне правопорушення є основним «фінальним» процесуальним документом, який впливає на статус, права, обов'язки особи.

Постанова виноситься поліцейським **після завершення розгляду справи** про адміністративне правопорушення, за правопорушення визначені у ст. 222 КУпАП.

Провадження у справах про адміністративні проступки – це нормативно врегульована діяльність повноважених суб'єктів по застосуванню адміністративної відповідальності за скоєний адміністративний проступок, а також попередження адміністративних правопорушень.

Нормативно-правове регулювання поліцейського провадження у справах про адміністративні правопорушення:

- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції (наказ МВС № **1376** від 06.11.2015);
- Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (наказ МВС № **1395** від 07.11.2015).

Провадження має такі **ознаки**:

- 1) воно виникає тільки у зв'язку зі вчиненням адміністративного проступку;
- 2) для нього притаманне, встановлене законодавством, коло суб'єктів;
- 3) йому притаманна індивідуальність процесуальних актів, які приймаються в ході провадження;
- 4) застосування під час даного провадження заходів державного примусу обумовлює високий ступінь формалізації процесу;
- 5) за допомогою даного провадження реалізуються міри адміністративної відповідальності.

Завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення згідно зі ст. 245 КУпАП є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законодавством, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, **виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.**

Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення:

загальний строк розгляду справи про адміністративне
правопорушення становить **15 діб**.

Інші строки **(1, 3, 5, 7 діб або невідкладно)** є
скороченими та застосовуються виключно за окремі
правопорушення (ст. 276 КУпАП).

Строки притягнення до адміністративної відповідальності (ст. 38 КУпАП):

1 місяць	З моменту закриття слідчим кримінального провадження
2 місяця	З моменту вчинення або виявлення правопорушення, розгляд якого віднесено до компетенції несудового органу
3 місяці	З моменту вчинення або виявлення правопорушення, розгляд якого віднесено до компетенції суду
3 місяці або 2 роки	За правопорушення пов'язані з корупцією

**Виділяють два види провадження у справах
про адміністративні проступки:**

```
graph TD; A[Виділяють два види провадження у справах про адміністративні проступки:] --> B[ЗВИЧАЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ  
(складається протокол про адміністративне правопорушення)]; A --> C[СПРОЩЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ  
(протокол про адміністративне правопорушення не складається)];
```

**ЗВИЧАЙНЕ
ПРОВАДЖЕННЯ**

(складається
протокол про
адміністративне
правопорушення)

**СПРОЩЕНЕ
ПРОВАДЖЕННЯ**

(протокол про
адміністративне
правопорушення не
складається)

СПРОЩЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

```
graph TD; A[СПРОЩЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ] --> B[Компетенція розгляду - Національна поліція]; A --> C[Автоматичний режим]; A --> D[Режим фотозйомки (відеозапису)];
```

Компетенція
розгляду -
Національна
поліція

Автоматичний
режим

Режим
фотозйомки
(відеозапису)

Коли протокол не складається? (ст. 258 КУпАП)

Загальне правило - протокол про адміністративне правопорушення **НЕ складається** за вчинення правопорушень розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції.

Виключення з загального правила:

Якщо особа **оспорить** факт вчинення нею адміністративного правопорушення або не погодиться з накладеним стягненням - поліцейський зобов'язаний спочатку скласти протокол про адміністративне правопорушення та відразу на місці винести постанову по справі (ст. 284 КУпАП), **крім адміністративних правопорушень у сфері забезпечення дорожнього руху (тобто за порушення Правил дорожнього руху).**

Протокол не складається:

Компетенція розгляду справи належить Національній поліції (ст. 222)	Компетенція розгляду справи належить ІНШИМ СУБ'ЄКТАМ
1. Сфера безпеки руху (наприклад ст.ст. 122, 125, 126 КУпАП тощо) ПРОТОКОЛ НЕ СКЛАДАЄТЬСЯ	2. Сфера безпеки руху (наприклад ст.ст. 124, 130 КУпАП тощо) ПРОТОКОЛ СКЛАДАЄТЬСЯ ЗАВЖДИ
3. Інші правопорушення (наприклад ст.ст. 175-1, 178 КУпАП тощо) ПРОТОКОЛ НЕ СКЛАДАЄТЬСЯ, <u>виключно</u> якщо особа згодна з правопорушенням та обраним стягненням	4. Інші правопорушення (наприклад ст.ст. 173, 160, 185 КУпАП тощо) ПРОТОКОЛ СКЛАДАЄТЬСЯ ЗАВЖДИ

У випадку вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою (до 18-ти років), в тому числі й у сфері безпеки дорожнього руху, **поліцейський зобов'язаний ЗАВЖДИ скласти протокол** про адміністративне правопорушення та передати його до суду для розгляду.

Притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх це виключна компетенція суду (ст. 221 КУпАП).

СТАДІЇ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ:

Стадія 1. Адміністративне розслідування

Стадія 2. Розгляд справи

Стадія 3. Перегляд постанови

Стадія 4. Виконання постанови

Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;

- 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ст. 38 КУпАП;
- 8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;
- 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Адміністративні стягнення - це матеріалізований вияв адміністративної відповідальності, негативний правовий наслідок неправомірної поведінки особи, яка вчинила адміністративний проступок і повинна відповісти за свій протиправний вчинок та понести за це відповідне покарання у вигляді певних несприятливих заходів морального, матеріального та фізичного впливу.

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення (ст. 24 КУпАП):

1) попередження;

2) штраф;

2-1) штрафні бали;

3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

5-1) громадські роботи;

6) виправні роботи;

6-1) суспільно корисні роботи;

7) адміністративний арешт;

8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Заходи впливу до неповнолітніх (ст. 24-1 КУпАП):

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

В результаті маємо **11 видів** адміністративних стягнень. З цього переліку **поліція уповноважена застосовувати** лише три:

Попередження

Штраф

Штрафні бали

В свою чергу, **забезпечення виконання** чотирьох адміністративних стягнень покладено на Національну поліцію:

Попередження

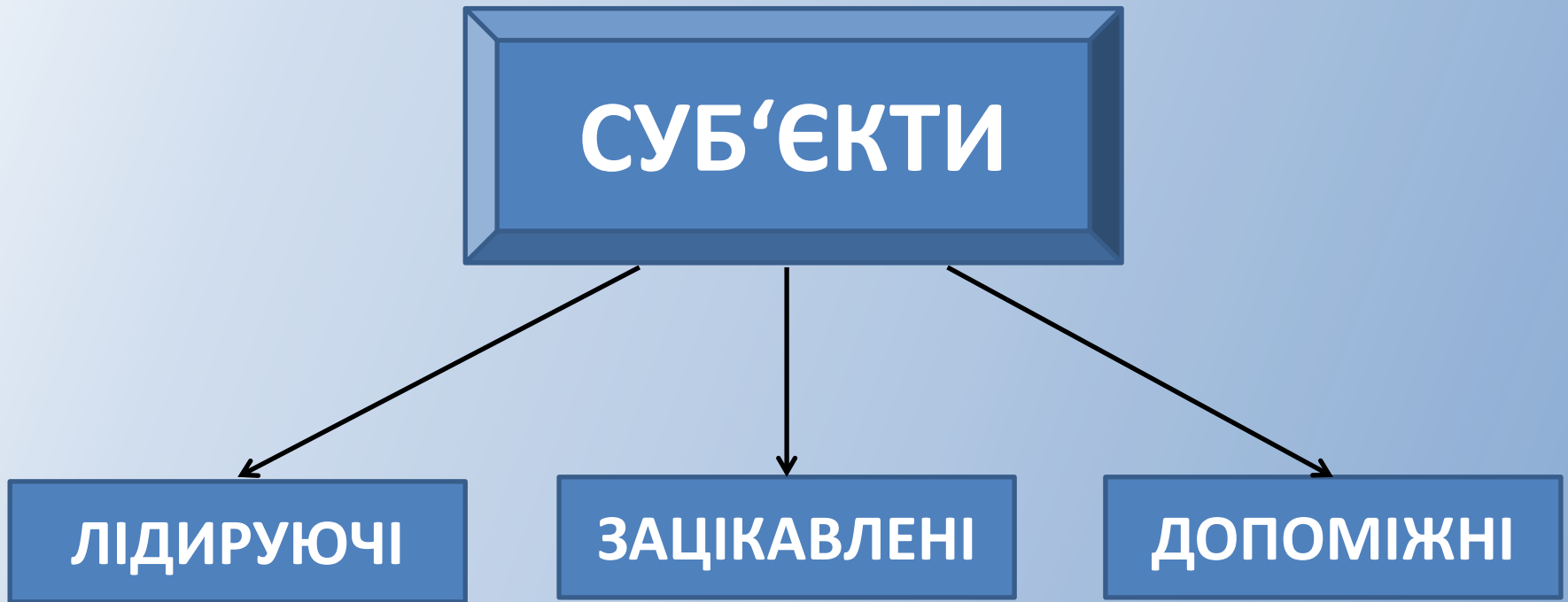
Штрафні бали

**Позбавлення
спеціального права
(права керування ТЗ)**

**Адміністративний
арешт**

**Суб'єкти провадження
у справах про адміністративні правопорушення:**

Лідируючи суб'єкти – це учасники провадження які проводять розгляд справи про адміністративні правопорушення та наділені компетенцією щодо накладення адміністративних стягнень (ст. 24 КУпАП) та застосування заходів впливу (ст. 24-1 КУпАП), тобто уповноваженні на винесення постанов по справі.

До лідируючих суб'єктів слід віднести (ст. 213 КУпАП):

Адміністративні комісії при виконавчих
комітетах сільських, селищних, міських
рад

Виконавчі комітети сільських,
селищних, міських рад та їх посадових
осіб

Районні, районні у містах, міські чи
міськрайонні **суди** (судді), інші суди (в
окремих випадках);

Органи Національної поліції, органи
державних інспекцій та інші органи
(посадові особи)

Зацікавлені суб'єкти – учасники провадження, які безпосередньо зацікавлені у майбутньому рішенні, у зв'язку з тим, що воно стосується їх прав, інтересів тощо.

Зацікавлені суб'єкти:

- особа, яка притягається до адміністративної відповідальності (ст. 268 КУпАП);
- потерпілий (ст. 269 КУпАП), у випадку одночасного вирішення питання про відшкодування шкоди завданої адміністративним правопорушенням.

Суб'єктами, які притягаються до адміністративної відповідальності можуть бути виключно фізичні особи (віком від 16-ти років).

Відповідальні особи (ст.14-2 КУпАП)

Виключно під час фіксування правопорушення в режимі фотозйомки (відеозапису):

- фізична особа власник ТЗ;
- керівник юридичної особи, власника ТЗ;
- належний користувач ТЗ;
- особа, яка виконує повноваження керівника юридичної особи власника ТЗ.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право (ст. 268 КУпАП):

- знайомитися з матеріалами справи;
- давати пояснення;
- подавати докази;
- заявляти клопотання;
- при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- оскаржити постанову по справі.

Стаття 63 Конституції України гарантує особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, відсутність правових наслідків та відповідальності для неї, **за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.**

Особливості відповідальності неповнолітніх:

- справи щодо адміністративних правопорушень, які вчинені неповнолітніми **розглядаються виключно судом** (ст. 221 КУпАП);
- до неповнолітніх осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, **застосовуються заходи впливу**, передбачені 24-1 КУпАП:
 - 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
 - 2) попередження;
 - 3) догана або сувора догана;
 - 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або іншим особам.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121-127, 130, 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190-195 КУпАП, вони підлягають адміністративній відповідальності **на загальних підставах.**

У випадку вчинення неповнолітнім у віці від 14 до 16 років будь-якого передбаченого КУпАП правопорушення, **відповідальність будуть нести його батьки або особи, що їх замінюють**, за ч. 3 ст. 184 КУпАП.

Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти
під час проходження зборів, а також особи рядового і
начальницького складів Державної кримінально-
виконавчої служби України, служби цивільного захисту і
Державної служби спеціального зв'язку та захисту
інформації України, **поліцейські** несуть відповідальність
за адміністративні правопорушення за
дисциплінарними статутами (ст. 15 КУпАП).

За вчинення окремих адміністративних правопорушень,
зазначені особи (військовослужбовці, поліцейські тощо)
несуть відповідальність на загальних підставах,
наприклад:

- порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху;
- вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- порушення тиші в громадських місцях;
- порушення митні правила тощо.

Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України.

Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом (ст. 16 КУпАП).

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговуючий персонал посольств **мають дипломатичний імунітет.**

Потерпілим є особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду (ст. 269 КУпАП).

Потерпілий має право:

- знайомитися з матеріалами справи;
- заявляти клопотання;
- при розгляді справи користуватися правовою допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- оскаржувати постанову по справі про адміністративне правопорушення (ч.2 ст. 269 КУпАП).

Інтереси потерпілого може представляти:

- адвокат;
- інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи (ч. 2 ст. 270 КУпАП).

Допоміжні суб'єкти – учасники провадження які не мають компетенції на прийняття рішення у справі та жодним чином особисто не зацікавлені у прийнятому рішенні (воно не стосується їх прав та інтересів).

Зазначені учасники своїми діями лише сприяють процесу допомагаючи лідируючим суб'єктам прийняти правильне об'єктивне рішення.

До допоміжних суб'єктів слід віднести:

- понятих;
- свідків;
- перекладачів;
- експертів;
- захисників;
- представників особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- осіб, які склали протокол про адміністративне правопорушення тощо.

У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь:

- адвокат;

- інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи (ст. 271 КУпАП).

Адвокат - фізична особа, яка здійснює незалежну професійну діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту (ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Повноваження адвоката на участь у розгляді справи підтверджуються:

- довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності;
- договором про надання правової допомоги;
- ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

До ордера обов'язково додається витяг з договору, який засвідчується підписами сторін.

Ордер - письмовий документ, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. Ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. Рада адвокатів України затверджує типову форму ордера (ч. 2 ст. 26 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Іншій фахівець у галузі права – фізична особа, що за дорученням представляє інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Діюче законодавство не висуває будь-яких особливих вимог щодо віку, освіти, професійних навичок таких осіб тощо.

Як **свідок** у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй **відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі (ст. 272 КУпАП).**

Експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях (ст. 273 КУпАП).

Інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення, мають право представляти їх **законні представники** (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники) (ч. 1 ст. 270 КУпАП).